

AUTOR NIEZNANY

**Legenda o św.
Aleksym**

Legenda o św. Aleksym

*Vita sancti Alexii rikmice*¹

Ach, krolu wieliki nasz,
Coż ci dzieją² Męszyjasz³,
Przydaj rozumu k mej rzeczy⁴,
Me sierce bostwem obleczy⁵,
Raczy⁶ mię mych grzechów pozbawić,
Bych⁷ mógł o twych świętych prawić⁸.

¹*Vita sancti Alexii rikmice* (łac.) — żywot świętego Aleksego (pisany) rytmem (tj. wierszowany); ostatni wyraz zniekształcony, powinno być prawdopodobnie: *rhythmicae*. [przypis edytorski]

²*dziać komu* (starop.) — nadawać imię; nazywać. [przypis edytorski]

³*Męszyjasz* (starop.) — Mesjasz. [przypis edytorski]

⁴*k mej rzeczy* (starop.) — tu: do mej mowy, mojej mowie (tj. „temu, co mam rzecz”). [przypis edytorski]

⁵*obleczy* (starop.) — forma trybu rozkazującego; dziś: oblecz, przyodziej. [przypis edytorski]

⁶*raczy* (starop.) — forma trybu rozkazującego; dziś: racz. [przypis edytorski]

⁷*bych* (starop.) — bym, abym. [przypis edytorski]

⁸*prawić* (starop.) — mówić, opowiadać. [przypis edytorski]

Żywot jednego świętego,
Coż⁹ miłował Boga swego,
Cztę¹⁰ w jednych księgach o nim.
Kto chce słuchać, ja powiem.

W Rzymie jedno panie było,
Coż Bogu rado¹¹ służyło.
A miał barzo wielki dwor,
Procz¹² panosz¹³ trzysta rycerzow,
Co są mu zawždy służyli¹⁴,
Zawždy k jego stołu byli¹⁵.
Chował je na wielebności i na krasie¹⁶
I miał koždy swe złote pasy.
Chował siroty i wdowy,

⁹coż (starop.) — tu: który. [przypis edytorski]

¹⁰cztę (starop.) — czytam; forma I os.lp od czas. *część*: czytać. [przypis edytorski]

¹¹rado (starop.) — forma r.n.; dziś: rade; *rado służyło*: służyło chętnie. [przypis edytorski]

¹²procz (starop.) — oprócz. [przypis edytorski]

¹³panosza (starop.) — drobny szlachcic; dworzanin, giermek. [przypis edytorski]

¹⁴są mu (...) służyli (starop. forma) — forma złożona czasu przeszłego. [przypis edytorski]

¹⁵k stołu (starop.) — do stołu, dla stołu; tu: przy stole; *zawždy k jego stołu byli*: zawsze siadywali u jego stołu. [przypis edytorski]

¹⁶chował je na wielebności i na krasie (starop.) — utrzymywał ich wspaniale i pięknie. [przypis edytorski]

Dał jim osobne trzy stoły,
Za czwartym pielgrzymi jedli,
Ci ji¹⁷ do Boga przywiedli.
Eufamijan jemu dziano¹⁸
Wielkiemu temu panu,
A żenie¹⁹ dziano Aglijas;
Ta była ubostwu²⁰ w czas²¹.
Był wysokiego rodu,
Nie miał po sobie żadniego płodu²².
Więc ci²³ jęli²⁴ Boga prosić,
Aby je tym darował,
Aby jim jedno plemię²⁵ dał —
Bog tych prośby wysłuchał.

¹⁷ji (starop. forma) — go. [przypis edytorski]

¹⁸dziano jemu (starop.) — nazywano go. [przypis edytorski]

¹⁹żenie (starop. forma) — żonie. [przypis edytorski]

²⁰ubostwo (starop.) — rzecz. zbiorowy: ludzie ubodzy. [przypis edytorski]

²¹być (...) w czas (starop.) — tu: śpieszyć z pomocą; być pomocnym. [przypis edytorski]

²²płod (starop.) — tu: dziecko, potomek. [przypis edytorski]

²³ci (starop.) — partykuła wzmacniająca. [przypis edytorski]

²⁴jąć (starop.) — zacząć. [przypis edytorski]

²⁵plemię (starop.) — dziecko, potomek. [przypis edytorski]

A gdy się mu syn narodził,
Ten się w lepsze przygodził²⁶:
Więc mu zdziano²⁷ Aleksy,
Ten był oćca barzo lepszy²⁸.
Ten więc służył Bogu rad.
Iże był star²⁹ dwadzieścia k temu cztery lata³⁰,
Więc k niemu rzekł ociec słowa ta:
«Miły synu, każę tobie,
Pojim zajegoć³¹ żonę sobie;
Której jedno³² będziesz chcieć,
Ślubię³³ tobie, tę masz mieć».
Syn odpowie oćcu swemu,
Wszeko³⁴ słuza³⁵ starszemu:

²⁶*w lepsze się przygodzić* (starop.) — być zdatnym do (czegoś) lepszego. [przypis edytorski]

²⁷*zdziano mu* (starop.) — nadano mu imię. [przypis edytorski]

²⁸*był oćca barzo lepszy* (starop.) — był dużo lepszy od ojca. [przypis edytorski]

²⁹*był star* (starop.) — miał lat; był w wieku. [przypis edytorski]

³⁰*dwadzieścia k temu cztery lata* (starop.) — dwadzieścia i do tego cztery lata; dwadzieścia cztery lata. [przypis edytorski]

³¹*zajegoć* (starop.) — zaraz; *pojim zajegoć żonę*: weź (sobie) niezwłocznie żonę. [przypis edytorski]

³²*jedno* (starop.) — tylko. [przypis edytorski]

³³*ślubić komu* (starop.) — ślubować komu, przysięgać komu; dawać komu słowo. [przypis edytorski]

³⁴*wszeko* (starop.) — wszak, wszelako; przecież. [przypis edytorski]

³⁵*słuza* (starop.) — przystoi, wypada; *wszeko słuza starszemu* tu: jak przystoi (odpowiadać) osobie starszej. [przypis edytorski]

«Oćcze, wszekom ja twoje dziecię³⁶,
Wiernie dałbych³⁷ swój żywot prze cię³⁸.
Cokole³⁹ mi chcesz kazać,
Po twej woli⁴⁰ ma się to zstać».

A więc mu cesarz dziewczkę⁴¹ dał —
A papież ji s nią oddał⁴².
A w ten czas papieża miano,
Innocencyjusz mu dziano;
To ten był cesarz pirwy,
Archodonijusz niżli⁴³ —
Ktorej królewnie Famijana dziano,
Co ją Aleksemu dano.
A gdy się s nią pokładał,
Tej nocy s nią gadał.

³⁶*wszekom ja twoje dziecię* (starop.) — przecież jestem twoim dzieckiem. [przypis edytorski]

³⁷*dałbych* (starop. forma) — dałbym. [przypis edytorski]

³⁸*prze cię* (starop.) — za ciebie; *dałbych swój żywot prze cię*: swoje życie oddałbym za ciebie. [przypis edytorski]

³⁹*cokole* (starop.) — cokolwiek. [przypis edytorski]

⁴⁰*po twej woli* (starop.) — zgodnie z twoją wolą. [przypis edytorski]

⁴¹*dziewka* (starop.) — dziewczyna, tu: córka. [przypis edytorski]

⁴²*ji s nią oddał* (starop.) — połączył go z nią (ślubem). [przypis edytorski]

⁴³*A w ten czas (...) Archodonijusz niżli* — Niewykluczone, że kolejność wierszy 52–53 oraz 54–55 powinna być odwrócona [tj. „To ten był cesarz pirwy, / Archodonijusz niżli / A w ten czas papieża miano, / Innocencyjusz mu dziano”; red. WL]. [przypis redakcyjny]

Wrocil zasię⁴⁴ pirścień jej,
A rzekł tako do niej:
«Ostawiam cię przy twym dziewstwie⁴⁵,
Wroć mi ji⁴⁶, gdy będziewa oba⁴⁷ w niebieskim
krolewstwie.
Jutroć się bierzę⁴⁸ od ciebie
Służyć temu, coż ci jest w niebie.
A gdyć wszytki stoły osiędą,
Tedyć ja już w drodze będę.
Miła zono, każę tobie:
Służy⁴⁹ Bogu w kaźdej dobie,
Ubogie karmi⁵⁰ i odziewaj,
Swych starszych nigdy nie gniewaj,
Chowaj się we czci i w kaźni,
Nie traci nijednej⁵¹ przyjaźni»”.
Królewna odpowie jemu:

⁴⁴*zasię* (starop.) — tu: z powrotem. [przypis edytorski]

⁴⁵*dziewstwo* (starop.) — dziewictwo. [przypis edytorski]

⁴⁶*ji* (starop.) — go; *wroć mi ji*: zwróć mi go (tj. pierścień). [przypis edytorski]

⁴⁷*będziewa oba* (starop.) — będziemy oboje. [przypis edytorski]

⁴⁸*bierzę od ciebie* (starop.) — odchodzę od ciebie; *bierzyć*: brać się, zbierać się wyruszać (w drogę). [przypis edytorski]

⁴⁹*służy* (starop. forma) — daw. forma trybu rozkazującego lp; dziś: służ. [przypis edytorski]

⁵⁰*karmi* (starop. forma) — daw. forma trybu rozkazującego lp; dziś: karm. [przypis edytorski]

⁵¹*nijednej* (starop.) — żadnej. [przypis edytorski]

«Mam też dobrą wolą k temu,
Namilejszy mężu moj,
Tego się po mnie nic nie boj.
Každy członek w mym żywocie
Chcę chować w kaźni i w cnocie;
Jinako⁵² po mnie nie wzwiesz⁵³,
Dojad⁵⁴ ty żyw, ja też».

A jeko⁵⁵ zajutra⁵⁶ wstał,
Od obiada się precz brał⁵⁷;
O tym nikt nie wiedział,
Jedno⁵⁸ żona jego,
Ta wiedziała od niego.
Nabrał sobie srebrow, złota dosyć,
Co go mógł piechotą nosić;
Więc się na morze wezbrał,

⁵²*jinako* (starop.) — inaczej. [przypis edytorski]

⁵³*jinako po mnie nie wzwiesz* (starop.) — nic innego o mnie nie usłyszysz.
[przypis edytorski]

⁵⁴*dojad* (starop.) — dokąd; póki. [przypis edytorski]

⁵⁵*jeko* (starop.) — jak; tu: gdy, skoro. [przypis edytorski]

⁵⁶*zajutra* (starop.) — nazajutrz. [przypis edytorski]

⁵⁷*się precz brał* (starop.) — zebrał się do drogi; ruszał w drogę. [przypis edytorski]

⁵⁸*jedno* (starop.) — tylko. [przypis edytorski]

A otec w żalości ostał.
I mać miała dosyć żalości,

(Przypuszczalnie w rkps. brak dwóch wierszy)

Żonę po nim jeko spyta.

Więc to święte plemię⁵⁹
Przyszło w jedną ziemię.
Rozdał swe rucho⁶⁰ zebrakom,
Śrebro, złoto popom, żakom.
Więc sam pod kościołem siedział,
A o jego księstwie⁶¹ nikt nie wiedział.

Więc to zawždy wstawał reno,
Ano kościół zamkniono,
Więc tu leżał podle⁶² proga
Fale⁶³, proszę⁶⁴ swego Boga.

⁵⁹plemię (starop.) — tu: potomek; dziecko. [przypis edytorski]

⁶⁰rucho (starop.) — szaty, odzienie. [przypis edytorski]

⁶¹księstwo (starop.) — tu: książęce pochodzenie. [przypis edytorski]

⁶²podle (starop.) — pod, u (progu). [przypis edytorski]

⁶³falić (starop.) — chwalić. [przypis edytorski]

⁶⁴fale, proszę (starop.) — forma imiesłowowa: chwając, prosząc. [przypis edytorski]

Ano z wirzchu szła przygoda:
Niegdy⁶⁵ mroz, niegdy woda,
Eż⁶⁶ się zstało⁶⁷ w jeden czas,
Wstał z obraza Matki Bożej obraz⁶⁸.
Szedł do tego człowieka,
Jen⁶⁹ się kluczem opieka⁷⁰,
I rzekł jest⁷¹ tako do niego:
«Wstań, puści⁷² człowieka tego,
Otemkni⁷³ mu kościół Boży,
Ac⁷⁴ na tym mrozie nie leży».
Żak się tego barzo⁷⁵ lęknął,
Wstawszy, kościół otemknął.
To się nie jedno⁷⁶ dziejało,
Ale się często dziejało.

⁶⁵*niegdy* (starop.) — czasem. [przypis edytorski]

⁶⁶*eż* (starop.) — aż. [przypis edytorski]

⁶⁷*zstać się* (starop.) — stać się; przydarzyć się (czas. dokonany). [przypis edytorski]

⁶⁸*wstał z obraza Matki Bożej obraz* — postać Matki Bożej zeszła z obrazu. [przypis edytorski]

⁶⁹*jen* (starop.) — który. [przypis edytorski]

⁷⁰*opiekać się* (starop.) — opiekować się. [przypis edytorski]

⁷¹*rzekł jest* (starop.) — forma złożonego czasu przeszłego dokonanego. [przypis edytorski]

⁷²*puści* (starop.) — puść. [przypis edytorski]

⁷³*otemkni* (starop.) — odemknij; otwórz. [przypis edytorski]

⁷⁴*ac* (starop.) — tu: niech. [przypis edytorski]

⁷⁵*barzo* (starop.) — bardzo. [przypis edytorski]

⁷⁶*nie jedno* (starop.) — nie jeden raz. [przypis edytorski]

Więc żak powiedział każdemu,
I staremu, i młodemu.
A gdyż to po nim uznali,
Wielką mu fałę⁷⁷ dali.
Za świętego ji trzymano⁷⁸
I wiele mu prze Bog⁷⁹ dawano.

Steskszy⁸⁰ sobie ociec jego,
Prze swego syna jedynego,
Rozsłał po wszym ziemiach⁸¹ lud
I zadał jim wielki trud;
Strawili wielki pieniądz,
Swego księdza⁸² szukając.
Tu ji nadjeli⁸³
W jednym mieście, w Jelidocni⁸⁴.

⁷⁷*fała* (starop.) — chwała; *wielką mu fałę dali*: oddali mu cześć, otoczyli go wielką czcią. [przypis edytorski]

⁷⁸*trzymać kogo za co* (starop.) — uważać kogo za co. [przypis edytorski]

⁷⁹*prze Bog* (starop.) — w imię Boga; w imię boże. [przypis edytorski]

⁸⁰*steskszy sobie* (starop.) — forma imiesłowowa: stęskniwszy się. [przypis edytorski]

⁸¹*po wszym ziemiach* (starop.) — po wszech ziemiach; po wszystkich krajach. [przypis edytorski]

⁸²*ksiądz* (starop.) — książę. [przypis edytorski]

⁸³*nadjeli ji* (starop.) — znaleźli go, spotkali go. [przypis edytorski]

⁸⁴*w Jelidocni* — w Laodycei; św. Aleksy miał przebywać w Edessie w Syrii (obecnie: w Turcji). [przypis edytorski]

Nie znał go jeden, jeko drugi,
A on poznał wszystkie swe sługi.
Brał od nich jełmużny jich,
Więc wiesioł⁸⁵ był,
Iż ji⁸⁶ tym Bog nawiedził.
Tu są jechali⁸⁷ od niego,
A nie poznał żadni⁸⁸ jego,
A oćcu są powiedzieli:
«Nigdziejsmy go nie widzieli».
A gdy to oćiec usłyszał ta słowa,
Tedy jego żałość była nowa.
Tu jał płakać, narzekać,
Mać nie mogła płaczu przestać.

A więc świętemu Aleksemu,
Temu księdzu⁸⁹ wielebnemu,
Nieluba⁹⁰ mu fała⁹¹ była,

⁸⁵wiesioł był (starop.) — był wesoły. [przypis edytorski]

⁸⁶ji (starop.) — go. [przypis edytorski]

⁸⁷są jechali (starop.) — pojechali; złożona forma czasu przeszłego. [przypis edytorski]

⁸⁸żadni (starop.) — żaden. [przypis edytorski]

⁸⁹ksiądz (starop.) — tu: książę. [przypis edytorski]

⁹⁰nieluby (starop.) — niemiły. [przypis edytorski]

⁹¹fała (starop.) — chwała. [przypis edytorski]

Co się mu ondzie⁹² wodziła⁹³.
Tu się wezbrał jeko mogę,
Wsiadł na morze w kogę⁹⁴,
Brał⁹⁵ się do ziemie, do jednej,
Do miasta Tarsa⁹⁶ w Syryjej.
Tam był czuł⁹⁷ świętego Pawła,
Tu była⁹⁸ jego myśl padła.

Więc się wiatr obrocił,
Ten ci ji⁹⁹ zasię¹⁰⁰ nawrócił.
A gdy do Rzyma przyjął¹⁰¹, Bogu dziękował,
Iż ji do swej ziemie przygnał.

⁹²*ondzie* (starop.) — w onym miejscu; tam. [przypis edytorski]

⁹³*wodzić się* (starop.) — wieść się, powodzić się; *fała (...)* co się mu *ondzie wodziła*: chwała, która go tam spotykała. [przypis edytorski]

⁹⁴*koga* (starop.) — statek. [przypis edytorski]

⁹⁵*brać się do* (starop.) — tu: wybierać się do (*jednej ziemie*: pewnego kraju). [przypis edytorski]

⁹⁶*Tars* — Tars (dziś: Tarsus w Turcji), miejsce urodzenia, a następnie chrześcijańskiego kultu św. Pawła Apostoła. [przypis edytorski]

⁹⁷*był czuł* (starop.) — daw. forma czasu zaprzeszczonego; znaczenie: czuł wcześniej, uprzednio. [przypis edytorski]

⁹⁸*była (...)* *padła* (starop.) — daw. forma czasu zaprzeszczonego; znaczenie: padła wcześniej, uprzednio. [przypis edytorski]

⁹⁹*ji* (starop.) — go. [przypis edytorski]

¹⁰⁰*zasię* (starop.) — tu: z powrotem; nazad. [przypis edytorski]

¹⁰¹*przyjąć* (starop.) — tu: przybyć. [przypis edytorski]

A rzekąc¹⁰²: «Już tu chcę cirzpieć¹⁰³
Mękę i wsztki¹⁰⁴ złe file¹⁰⁵ jimieć¹⁰⁶
U mego oćca na dworze,
Gdym nie przebył za morze».
Potkał¹⁰⁷ na żorawiu¹⁰⁸ przed grodem
Oćca swego i jał go prosić:
«W jimię Syna Bożego
I dla syna twego, Aleksego,
A racz mi swą jełmużnę dać,
Bych mógł ty odrobiny brać,
Co będą z twego stoła padać».
Jego ociec to usłyszał,
Iż jemu synowo¹⁰⁹ jimię wspomionął¹¹⁰:
Tu silno rzewno zapłakał,

¹⁰²*rzekąc* (starop.) — forma imiesłowowa; dziś: mówiąc. [przypis edytorski]

¹⁰³*cirzpieć* (starop.) — cierpieć. [przypis edytorski]

¹⁰⁴*wsztki* — w rkps. tu i w ośmiu jeszcze innych miejscach występuje forma „wsztki”, co nasuwa przypuszczenie, że pisarz tak ją wymawiał. [przypis redakcyjny]

¹⁰⁵*file* (starop.) — chwile. [przypis edytorski]

¹⁰⁶*jimieć* (starop.) — mieć, posiadać. [przypis edytorski]

¹⁰⁷*potkać* (starop.) — spotkać. [przypis edytorski]

¹⁰⁸*na żorawiu przed grodem* (starop.) — na moście zwodzonym pod miastem. [przypis edytorski]

¹⁰⁹*synowo jimię* (starop.) — imię syna. [przypis edytorski]

¹¹⁰*wspomionął* (starop.) — wspomniał. [przypis edytorski]

Więc ji Boga dla¹¹¹ chował¹¹².
A gdy usłyszał taką mowę,
Zawinął sobie płaszczem głowę;
Tu się był weń zamęt¹¹³ wkradł,
Mało eże¹¹⁴ z mostu nie spadł
Podał¹¹⁵ mu szafarza¹¹⁶ swego,
Ten mu czynił wiele złego.
Tu pod wschodem¹¹⁷ leżał,
Každy nań pomyje lał.

A leżał tu sześćnaście lat,
Wsztko cirpiał prze Bog rad;
Siodmegonaście lata za morzem był¹¹⁸,
Co sobie nic nie czynił.
A więc gdy już umrzeć miał,

¹¹¹*Boga dla* (starop.) — dla Boga; z powodu Boga, ze względu na przykazania pobożności. [przypis edytorski]

¹¹²*Więc ji Boga dla chował* — Niewykluczone, że wiersz ten powinien następować po w. 178 [tj. po „Mało eże z mostu nie spadł”]. [przypis redakcyjny]

¹¹³*zamęt* (starop.) — smutek, troska. [przypis edytorski]

¹¹⁴*eże* (starop.) — tu: że. [przypis edytorski]

¹¹⁵*podał mu szafarza swego* (starop.) — tu: oddał go w opiekę swego szafarza, rządcy. [przypis edytorski]

¹¹⁶*szafarz* (daw.) — osoba odpowiedzialna za gospodarstwo domowe, w szczególności spiżarnię, na daw. dworze magnackim. [przypis edytorski]

¹¹⁷*wschod* (starop.) — schody. [przypis edytorski]

¹¹⁸*Siodmegonaście lata za morzem był* — lub: „Siodmegonaście lata zamorzon był”. [przypis redakcyjny]

Sam sobie list napisał
I ścisnął ji¹¹⁹ twardo w ręce,
Popisawszy swoje wsztki męki
I wsztki skutki¹²⁰, co je płodził,
Jako się na świat narodził.

A gdy Bogu duszę dał,
Tu się wielki dziw zstał¹²¹:
Samy¹²² zwony¹²³ zwonily¹²⁴,
Wsztki, co w Rzymie były.
Więc się po nim pytano,
Po wsztkich domiech¹²⁵ szukano;
Nie mogli go nigdziej najć¹²⁶,
A wždy¹²⁷ nie chcieli przestać.
Jedno młode dziecię było,
To jim¹²⁸ więc wzjawiło¹²⁹,

¹¹⁹ji (starop.) — go. [przypis edytorski]

¹²⁰skutki (starop.) — tu: dzieła, czyny. [przypis edytorski]

¹²¹zstać się (starop.) — stać się (czas. dokonany). [przypis edytorski]

¹²²samy (starop. forma) — forma lm r.ż.; dziś: same. [przypis edytorski]

¹²³zwon (starop.) — dzwon. [przypis edytorski]

¹²⁴zwonić (starop.) — dzwonić. [przypis edytorski]

¹²⁵domiech (starop. forma) — N.lm r.m.; dziś: (po) domach. [przypis edytorski]

¹²⁶najć (starop.) — znaleźć. [przypis edytorski]

¹²⁷wždy (starop.) — przecież, zawsze; tu: ciągle. [przypis edytorski]

¹²⁸jim (starop.) — im. [przypis edytorski]

¹²⁹wzjawić (starop.) — wyjawić. [przypis edytorski]

A rzekąc¹³⁰: «Aza¹³¹ wy nie wiecie o tym,
Kto to umarł? Jać¹³² wam powiem.
U Eufamijanać leży,
O jimże¹³³ ta fała¹³⁴ bieży;
Pod wschodem¹³⁵ ji¹³⁶ najdziecie,
Acz go jedno¹³⁷ szukać chcecie».

Więc tu papież z kardynały¹³⁸,
Cesarz z swymi kapłany
Szli są k niemu z chorągwiemi,
A zwony wždy¹³⁹ zwończyły same;
Tu więc była ludzi siła¹⁴⁰,
Silno¹⁴¹ wielka ciszcza¹⁴² była.

¹³⁰*rzekąc* (starop.) — forma imiesłowowa; dziś: mówiąc. [przypis edytorski]

¹³¹*aza* (starop.) — czy, czy też. [przypis edytorski]

¹³²*jać* (starop.) — konstrukcja z partykułą wzmacniającą *ci*, skróconą do *-ć*.
[przypis edytorski]

¹³³*o jimże* (starop.) — konstrukcja z partykułą wzmacniającą *-że*; inaczej: o nim to (właśnie). [przypis edytorski]

¹³⁴*fała* (starop.) — chwała; *fała bieży*: rozchodzi się sława, rozgłos. [przypis edytorski]

¹³⁵*pod wschodem* (starop.) — pod schodami. [przypis edytorski]

¹³⁶*ji* (starop. forma) — go. [przypis edytorski]

¹³⁷*jedno* (starop.) — jedynie, tylko. [przypis edytorski]

¹³⁸*kardynały* (starop. forma) — N.lm; dziś (z) kardynałami. [przypis edytorski]

¹³⁹*wždy* (starop.) — przecież, zawsze; tu: ciągle. [przypis edytorski]

¹⁴⁰*siła* (starop.) — dużo, mnóstwo. [przypis edytorski]

¹⁴¹*silno wielka* (starop.) — bardzo wielka; bardzo duża. [przypis edytorski]

¹⁴²*ciszczba* (starop.) — ciżba; tłum. [przypis edytorski]

Kogokole¹⁴³ para¹⁴⁴ zaleciała
Od tego świętego ciała,
Który le¹⁴⁵ chorobę miał,
Natemieście¹⁴⁶ zdrowostał.
Tu są¹⁴⁷ krasne cztery¹⁴⁸ świece stały,
Co są¹⁴⁹ więc w sobie święty ogień miały.
Chcieli mu list z ręki wziąć,
Nie mogli go mu wziąć.
Ani cesarz, ani papież,
Ani wszystko kapłaństwo także¹⁵⁰,
I wsztek lud k temu¹⁵¹,
Nie mógł rozdrzeć¹⁵² nikt¹⁵³ ręki jemu.
Więc wsztcy prosili Boga za¹⁵⁴ to,
Aby jim Bog pomógł na to,

¹⁴³*kogokole* (starop.) — kogokolwiek. [przypis edytorski]

¹⁴⁴*para* (starop.) — opary, zapach. [przypis edytorski]

¹⁴⁵*le* (starop.) — li, tylko; *ktory le*: którykolwiek, który tylko. [przypis edytorski]

¹⁴⁶*natemieście* (starop.) — natychmiast. [przypis edytorski]

¹⁴⁷*są (...) stały* (starop. forma) — forma złożona czasu przeszłego. [przypis edytorski]

¹⁴⁸*cztery* (starop.) — cztery. [przypis edytorski]

¹⁴⁹*są (...) miały* (starop. forma) — forma złożona czasu przeszłego. [przypis edytorski]

¹⁵⁰*takież* (starop.) — także. [przypis edytorski]

¹⁵¹*k temu* (starop.) — do tego; tu: w dodatku. [przypis edytorski]

¹⁵²*rozdrzeć* (starop.) — tu: otworzyć. [przypis edytorski]

¹⁵³*nicht* (starop.) — nikt. [przypis edytorski]

¹⁵⁴*prosić za co* (starop.) — prosić o co. [przypis edytorski]

By mu mogli list otjąć¹⁵⁵,
A wždy¹⁵⁶ mu go nie mogli otjąć,
Eżby¹⁵⁷ ale¹⁵⁸ poznali mało¹⁵⁹,
Co by na tym liście stało¹⁶⁰.
Jedno¹⁶¹ przyszła żona jego,
A wściągła¹⁶² rękę do niego,
Eż jej w rękę upadł list,
Przeto, iż był jeden do drugiego czyst¹⁶³.
A gdy ten list oglądano,
Natemieście uznano,
Iż był syn Eufamijanow¹⁶⁴,

¹⁵⁵*otjąć* (starop.) — odebrać. [przypis edytorski]

¹⁵⁶*wždy* (starop.) — przecież; tu: jednak. [przypis edytorski]

¹⁵⁷*eżby* (starop.) — iżby, żeby. [przypis edytorski]

¹⁵⁸*ale* a. *ali* (starop.) — tu: oto. [przypis edytorski]

¹⁵⁹*mało* (starop.) — trochę; *poznać mało*: trochę się dowiedzieć. [przypis edytorski]

¹⁶⁰*co by na tym liście stało* (starop.) — co jest napisane w tym liście. [przypis edytorski]

¹⁶¹*jedno* (starop.) — jedynie, tylko; tu: dopiero. [przypis edytorski]

¹⁶²*wściągła* (starop. forma) — 3 os.lp r.ż od czas. *wściagać*; tu: wyciągnęła. [przypis edytorski]

¹⁶³*czest* (starop.) — czytać; *był czyst*: był czytany; *przeto iż był jeden do drugiego czyst* tu: ponieważ był pisany przez jedno do drugiego a. ponieważ był przez jedno przeznaczony do czytania dla drugiego (przez męża dla żony). [przypis edytorski]

¹⁶⁴*syn Eufamijanow* (starop.) — syn Eufamijanowy, czyli syn Eufamijana. [przypis edytorski]

A księdza¹⁶⁵ rzymskiego cesarzow.
A gdy to ociec [...]

(dalszego ciągu w rkps. brak)

¹⁶⁵ksiądz (starop.) — książę. [przypis edytorski]

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na Licencji Wolnej Sztuki 1.3.

Fundacja Nowoczesna Polska zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony:
<http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/legenda-o-sw-aleksym>

Tekst opracowany na podstawie: *Legenda o św. Aleksym* (przedruk), Chrestomatia staropolska: teksty do roku 1543, oprac. Wiesław Wydra, Wojciech Ryszard Rzepka, red. Wiesław Wydra, Wojciech Ryszard Rzepka, Zakład Narodowy Ossolińskich, Wrocław 1995.

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana dzięki uprzejmości Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Kopeć, Aleksandra Sekuła, Wojciech Kotwica.

Okładka na podstawie: *Święty Aleksy w brązowej chuście, trzymający laskę*, Guercino, właśc. Giovanni Francesco Barbieri (1591-1666), domena publiczna

ISBN 978-83-288-5865-7

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Nowoczesna Polska – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

AUTOR NIJEZNANY *Legenda o św. Aleksym*
Przeznacz 1% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Nowoczesna Polska, KRS 0000070056.

Dołącz do Towarzystwa Przyjaciół Wolnych Lektur i pomóż nam rozwiązać bi-